

אוניברסיטת בר-אילן

לשכת רב הקמפוס

הפקולטה למדעי היהדות

דף שבועי

פרשת לך לך, תשס"ד
מספר 521מאת המרכז ללימודי יסוד ביהדות
ע"ש הלנה ופאול שולמן

הערה למאמרו של ד"ר בעז שפיגל בגיליון ראש השנה תשס"ד

קראתי בעיון ובעניין את דבריו של ד"ר בעז שפיגל בגיליון ראש השנה תשס"ד של הדף השבועי, ונוראות נפליתי לראות לקראת סוף דבריו את המשפט: "בשולי הדברים, עדיין יש מקום להבין, מפני מה מלכתחילה שולב הרימון לסימני ראש השנה, ובפרט שהבקשה עליו דומה לבקשה על הרוביא". אתמהה! והלוא הוא עצמו הביא את שתי הברכות (בנוסחים הן של רב האי גאון והן של הרמ"א) בראש מאמרו, והן שונות, שהרי על הרוביא מברכים "שירבו זכויותינו", ואילו על הרימון "שנרבה זכויות (או כפי הנוסח הנהוג היום: שירבו זכויותינו) כרימון", לאמור: אין אומרים "שירבו זכויותינו כרוביא" ולעומת זאת אין אומרים לגבי הרימון בסתם "שירבו זכויותינו", והסיבה פשוטה: שהרי יש בסימני ראש השנה כאלה שסימנם הוא בשם, שניתן לפרשו כרמז טובה וברכה לישראל, כגון הסלק והתמר, ולגביהם לא שיך להזכיר את השם בברכה, שהרי אין לאמר שישתלקו אויבינו כסלק או שיתמו כתמר, וכך גם הרוביא שסימנה בשמה, ואין לכן לומר "שירבו זכויותינו כרוביא" שהרי בה עצמה אין ריבוי כלל, ומכאן שברכתה "שירבו זכויותינו" בסתם. ואילו סימנים אחרים של ראש השנה, סימנם במהותם המבורכת, שיש בהם מתיקות, כגון בתפוח בדבש (או לפי מנהג הספרדים בסוכר) או ריבוי, כגון ברימון, שלאחר שחצית אותו והכית קלות בכף על קליפתו, יתגררו אליך בשפע מאות גרגירים, ומכאן "שירבו זכויותינו כרימון".

ולעניין זה כדאי להוסיף שמכיוון ששמה של הרוביא בערבית "לוביא", הנהיג רבן של כל בני הגולה ה"בן איש חי" (ר' יוסף חיים מבגדאד) להוסיף לברכה ולאמר: "שירבו זכויותינו ותלבבנו" כדי לצאת ידי חובת שני השמות...

פרופ' יעקב שויקה
מדעי המחשב